

EEN LEVEN LANG

BEWEGEN EN SPORTEN

INLEIDING

“Wij zien sport als bindmiddel van de samenleving. Door actief te bewegen en te sporten, wordt geleerd om te gaan met normen en waarden, respect en tolerantie. Bewegen en sport zorgt voor saamhorigheid. Bovendien draagt bewegen en sport bij aan een verbetering van vitaliteit en balans en kan als middel dienen voor een andere levensstijl. Wij willen aandacht schenken aan doelgroepen voor wie het van belang is dat zij (blijven) bewegen, zoals mensen met een beperking en mensen op hogere leeftijd”.

Bovenstaande visie komt uit het Bestuursprogramma 2018-2022. De visie laat zien waarom de gemeente Dalfsen het belangrijk vindt dat er aandacht is voor bewegen en sporten. Tegelijkertijd laat de visie zien dat de aandacht in toenemende mate uitgaat naar doelgroepen voor wie het van belang is dat zij (blijven) bewegen. Dat betekent niet dat er geen oog is voor inwoners die het op eigen kracht wel redden. Het is van belang dat iedere inwoner in de gemeente Dalfsen op de juiste manier wordt ondersteund om te bewegen en sporten. De visie is doorvertaald in vier beleidslijnen:

Inclusief bewegen en sporten

Onder inclusief bewegen en sporten, verstaan wij bewegen en sporten voor alle inwoners. De acties die in deze beleidslijn centraal staan richten zich op kennismaking met bewegen en sporten voor doelgroepen voor wie het van belang is dat ze blijven bewegen.

Maatschappelijke impact van bewegen en sporten

Bewegen en sporten wordt ingezet als middel om andere doelstellingen te bereiken. Maatschappelijke impact wordt hier gecreëerd door activiteiten gericht op gezondheid, participatie, meedoen, inrichting van de openbare ruimte, motorische ontwikkeling, integratie en inclusie.

Vitale beweeg- en sportaanbieders

Ook in de toekomst is het van belang dat iedereen kan blijven bewegen. Vitale beweeg- en sportaanbieders zijn daarbij essentieel. De acties binnen de beleidslijn vitale beweeg en sportaanbieders zijn gericht op het ondersteunen van verenigingen bij toekomstgerichte, bestuurlijke en maatschappelijke ontwikkelingen.

Infrastructuur op niveau

Om bewegen en sporten voor alle inwoners toegankelijk en laagdrempelig te houden is het van belang dat de beweeg- en sportinfrastructuur op niveau blijft. Daarvoor is het noodzakelijk dat er voldoende binnen- en buitensportaccommodaties aanwezig zijn en dat de openbare ruimte zo is ingericht dat deze aanzet tot bewegen.

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk 1	Totstandkoming	pagina 4
1.1	<i>Bewegen en sporten door de jaren heen</i>	pagina 4
1.2	<i>Participatie beleidsontwikkeling</i>	pagina 5
Hoofdstuk 2	Trends en ontwikkelingen	pagina 6
2.1	<i>De bevolkingsgroei en samenstelling verandert</i>	pagina 6
2.2	<i>Onze leefstijl verandert</i>	pagina 7
2.3	<i>De rol van bewegen en sport verandert</i>	pagina 8
2.4	<i>De leefomgeving verandert</i>	pagina 8
2.5	<i>Verenigingen veranderen mee</i>	pagina 9
Hoofdstuk 3	Inclusief bewegen en sporten	pagina 10
Speerpunt 1	<i>Verbetering sportkennismaking</i>	pagina 10
Hoofdstuk 4	Maatschappelijke impact door bewegen en sporten	pagina 12
Speerpunt 2	<i>Bewegen en sporten als middel</i>	pagina 12
Speerpunt 3	<i>Toegankelijkheid kwetsbare doelgroepen</i>	pagina 13
Hoofdstuk 5	Vitale beweeg- en sportaanbieders	pagina 15
Speerpunt 4	<i>Ondersteuning georganiseerde sportverenigingen</i>	pagina 15
Hoofdstuk 6	De juiste beweeg- en sportinfrastructuur	pagina 17
Speerpunt 5	<i>Toegankelijke, eigentijdse accommodaties</i>	pagina 17
Speerpunt 6	<i>Bijstelling accommodaties</i>	pagina 18
Speerpunt 7	<i>Betaalbare accommodaties</i>	pagina 18
Hoofdstuk 7	Organisatie	pagina 20
7.1	<i>Formatie</i>	pagina 20
7.2	<i>Financieel</i>	pagina 21
7.3	<i>Sturen en meten</i>	pagina 24
7.4	<i>Communicatie en zichtbaarheid</i>	pagina 25
Literatuurlijst		pagina 27
Bijlage 1	Realisatie beweeg- en sportbeleid 2014-2018	
Bijlage 2	Rollen sportraad	
Bijlage 3	Sportaccommodaties in de gemeente Dalfsen	
Bijlage 4	Overzicht capaciteit buiten- en binnensportaccommodaties	
Bijlage 5	Advies participatieraad	
Bijlage 6	KISS rapportage 2017	

HOOFDSTUK 1 – TOTSTANDKOMING

In dit hoofdstuk staat de totstandkoming van dit beleidsplan centraal. Eerst worden de beleidsontwikkelingen door de jaren heen geschetst, vervolgens wordt weergegeven wie er bij de totstandkoming van dit beleidsplan is betrokken.

1.1 Bewegen en sporten door de jaren heen

Visie op sport en bewegen 2012-2020

In januari 2012 is de Visie op Sport en bewegen 2012-2020 vastgesteld. In deze visie staat als uitgangspunt: *“Sport start bij bewegen”*. De focus ligt daarmee primair op breedtesport. Centrale uitgangspunten binnen de visie sport en bewegen zijn:

- Integraal sportbeleid, waarbij alle inwoners, jong en oud, met of zonder beperking mee kunnen doen;
- Nadruk op de leeftijdscategorie 0-18 jarigen;
- Het bevorderen dat zoveel mogelijk inwoners sporten of bewegen;
- Ondersteuning van sportverenigingen;
- Kwalitatief goede en aantrekkelijke (sport)accommodaties.

Kadernota bewegen en sport 2013-2016

Als concrete uitwerking op de visie is in december 2012 de Kadernota bewegen en sport 2013-2016 vastgesteld. In deze kadernota staat met name het ‘meedoen’ en de doorvertaling vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) centraal. Prestatievelden die daarvoor opgesteld zijn, betreffen:

- *Het bevorderen van sociale samenhang en leefbaarheid in de verschillende kernen*
Verschillende activiteiten zijn georganiseerd om de sociale samenhang tussen inwoners te verbeteren. De sportaccommodaties in de gemeente zijn hierdoor vaker benut en de samenwerking tussen Kulturhusen, sportverenigingen, scholen, kinderopvang, welzijn, etc. is verbeterd. Door de buurtsportcoaches is er een completer sportnetwerk ontstaan waardoor vraag en aanbod in de praktijk snel met elkaar verbonden kunnen worden.
- *Het ondersteunen van jeugdigen*
Door de inzet van het jeugdsportfonds zijn veel jongeren geholpen om te gaan of blijven sporten. Scholen zijn uitgedaagd om meer te doen aan bewegen en sport in en rondom de school en hebben zich ontwikkeld om jeugd die weinig tot geen aansluiting vond bij het regulier aanbod de mogelijkheid te bieden om te bewegen en sporten. Op jeugd 16+ is minder ingezet vanwege de positieve onderzoeksresultaten naar beweging, overgewicht en deelname aan het sportaanbod onder deze leeftijdsgroep.
- *Het ondersteunen van vrijwilligers*
Sportverenigingen hebben de korte lijnen met de buurtsportcoaches als zeer prettig ervaren en waarderen dat de gemeente enkele keren zorgde voor trainingen, cursussen en workshops. Met name voor de taken als voorzitter/penningmeester en leider/trainer is het voor sportverenigingen nog steeds lastig vrijwilligers te vinden. Dat deze problemen nog steeds bestaan en niet structureel zijn opgelost, heeft onder meer te maken met maatschappelijke veranderingen (meer werkdruk/werken in het weekend/meer activiteiten) en binding (individualisering/ongeorganiseerd en flexibel sporten).
- *Het bevorderen van ouderen en mensen met een beperking tot deelname aan het maatschappelijk verkeer*

Er is onvoldoende bereikt op dit prestatieveld ten opzichte van de verwachtingen bij het opstellen van de kadernota in 2013. Dit komt onder meer doordat de buurtsportcoaches voornamelijk actief waren binnen de sector jeugd, de buurtsportcoaches voornamelijk affiniteit hebben met doelgroepen tot 65 jaar en SAAM Welzijn al veel activiteiten organiseerde voor de doelgroep ouderen.

Kadernota 'een leven lang bewegen en sporten'

In september 2018 is de kadernota: *"Een leven lang bewegen (en sporten) in gemeente Dalfsen"* vastgesteld. De volgende vier kaders vormen daarmee de uitgangspunten voor de beleidsnotitie:

- Het beweeg- en sportbeleid en andere beleidsterreinen versterken elkaar in het bereiken van verschillende doelstellingen;
- Bewegen en sporten wordt gestimuleerd en is voor alle inwoners toegankelijk, laagdrempelig, betaalbaar en veilig;
- Beweeg- en sportaanbieders worden ondersteund, waarbij wordt uitgegaan van eigen kracht en verantwoordelijkheid;
- Er is een functionele, goede en duurzame beweeg- en sportinfrastructuur.

Ten opzichte van de visie en de voorgaande kadernota zijn de kaders nauwelijks veranderd. De afgelopen jaren is er met name geïnvesteerd op de ondersteuning van de jeugd (0-18 jaar) en kwalitatief, aantrekkelijke sportaccommodaties zodat de kernen vitaal en leefbaar blijven. De komende beleidsperiode komt de aandacht meer te liggen op het ondersteunen van kwetsbare groepen inwoners, zodat bewegen en sporten daadwerkelijk voor alle inwoners toegankelijk, laagdrempelig, betaalbaar en veilig is. Bewegen en sporten wordt daarnaast in toenemende mate geïntegreerd met ontwikkelingen als transformatie en de nieuw te ontwikkelen Omgevingsvisie.

1.2 Participatie beleidsontwikkeling

Verschillende inwoners, partners en maatschappelijke organisaties hebben meegedacht bij de totstandkoming van (onderdelen uit) dit plan. Aan de hand van beeldkaarteninterviews hebben beleidsadviseurs gekeken naar het integreren van bewegen en sporten met de beleidsterreinen: Wmo, welzijn, gezondheid, statushouders, participatie, re-integratie, jeugd en inclusie. Met de beleidsadviseurs omgevingswet, spelen en duurzaamheid zijn één op één gesprekken gehouden. Scholen zijn in samenwerking met sportservice Overijssel betrokken via de jeugdsportmonitor. Één op één gesprekken zijn gevoerd met onder meer de sportraad, de participatieraad, de bruggenbouwer, enkele verenigingen die G-sporten stimuleren, SAAM Welzijn, Rosengaerde en JONG Dalfsen. De verenigingsmeter is als enquête naar alle sportverenigingen verstuurd. De resultaten hiervan gelden als 0-meting om ontwikkelingen en behoeften van sportverenigingen in kaart te brengen. De buurtsportcoaches hebben gedurende het proces van kadernota naar beleidsplan actief meegedacht over de te formuleren ambities en speerpunten op basis van eigen ervaringen en constatering gedurende de periode dat de buurtsportcoaches hier actief zijn. Ook hebben ze op verschillende plekken in de kernen inwoners om advies gevraagd. Consulents Wmo, Jeugd en Participatie hebben meegedacht bij de start en het concept van het plan. In regionaal verband wordt zowel bestuurlijk als ambtelijk gewerkt aan het opstellen van een regionaal sportakkoord met concrete acties op de thema's: duurzame sportinfrastructuur, positieve sportcultuur, vaardig in bewegen en inventarisatie regionale accommodaties.

HOOFDSTUK 2 – TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

Maatschappelijke ontwikkelingen en trends zijn van invloed op het lokale beweeg- en sportbeleid. In dit hoofdstuk komen achtereenvolgens aan bod de verandering van: bevolkingsgroei-/samenstelling, leefstijl, bewegen en sporten, de leefomgeving en sportverenigingen. Daarbij worden landelijke trends en ontwikkelingen waar mogelijk doorvertaald naar de situatie in de gemeente Dalfsen.

2.1 De bevolkingsgroei en samenstelling verandert

- De Nederlandse bevolking groeit. Naar verwachting in 2030 naar ruim 18 miljoen inwoners. Deze groei is met name gebaseerd op een toename van westerse en niet-westerse migranten. De grootste groepen zijn Polen, Duitsers, Belgen, Turkse, Marokkaanse, Surinaamse en Antilliaanse Nederlanders. Naar verwachting is 34% van de Nederlandse bevolking in 2060 migrant (Poel, van der et al., 2018, p. 15). Het RIVM concludeert dat de sportdeelname van migranten een stuk lager ligt. Ongeveer 37% voldoet aan de combinorm, het Nederlands gemiddelde ligt op 57%. Naast dat migranten minder bewegen dan mensen zonder migratieachtergrond, hebben met name niet-westerse migranten ook vaker gezondheidsklachten (Hollander, E., de., 2019).
- Op peildatum 1-1-2019 had de gemeente Dalfsen 194 statushouders. Het merendeel komt uit Syrië, gevolgd door Eritrea en Pakistan. Uit gesprekken met de bruggenbouwer, statushouders en de buurtsportcoaches blijkt dat statushouders in de gemeente Dalfsen een aantal belemmeringen ervaart om te bewegen en te sporten. Zo zijn statushouders uit Eritrea en Pakistan het niet gewend te moeten betalen voor sport en zien zij het betalen van contributie als een drempel om te gaan sporten. Een andere drempel is het sociale contact en het zetten van de eerste stappen richting verenigingen.
- Naast de bevolkingsgroei, verandert ook de samenstelling van de Nederlandse bevolking. Naar verhouding krijgt Nederland steeds meer ouderen. In 2040 bestaat ruimt een kwart van de Nederlandse bevolking uit 65- plussers. Dat komt neer op jaarlijks een stijging van +/- 200.000 ouderen per jaar. Daartegenover staat een afname van het aantal jongeren. In 2060 bestaat naar verwachting 21% van de bevolking uit inwoners jonger dan 20 jaar. De bevolkingsprognoses voor de gemeente Dalfsen worden in onderstaande tabel weergegeven.

Bevolkingsprognoses inwoners gemeente Dalfsen (Primos, 2018, ABF Research)

Bevolkingsgroep	2020	2025	2030	Vershil 2030 t.o.v. 2020
Jeugd 0-19	6615	6230	6265	- 5%
Volwassenen 20-45	7372	7640	7615	+ 3%
Volwassenen 45-65	8228	7599	6991	- 15%
Ouderen 65-75	3360	3598	3836	+ 14%
Ouderen 75+	2786	3475	3959	+ 42%
Totaal	28361	28542	28666	+ 1%

- In de gemeente Dalfsen wordt veel georganiseerd om ouderen in beweging te houden en krijgen, bijvoorbeeld door Rosengaerde en SAAM Welzijn. Desondanks worden met deze activiteiten veel ouderen niet bereikt. Een deel daarvan vind zichzelf nog te 'fit' en niet 'oud genoeg' om mee te doen met dit soort activiteiten. Ouderen met lichamelijke/fysieke klachten krijgen veelal advies om meer te bewegen en sporten terwijl het juist ook voor ouderen met cognitieve en psychische problemen essentieel is om te bewegen. Waar ouderen voorheen zelf lang in beweging bleven vanwege werk op de boerderij of in de fabriek zie je dat er nu een generatie ouderen ontstaat die veel meer kantoorwerk en daarmee ook zittend werk heeft verricht. Juist voor deze groep is het in beweging blijven essentieel, zowel voor de lichamelijke als psychische gezondheid.

2.2. Onze leefstijl verandert

- Het RIVM heeft een trendanalyse ontwikkeld voor leefstijl op basis van cijfers vanaf het jaar 1990 (RIVM, 2018). Op basis van deze cijfers worden verkenningen geschetst tussen nu en 2040. Daaruit blijkt dat het percentage rokers naar verwachting blijft dalen. In 2040 rookt nog 14% van de volwassenen. Ook blijkt dat we steeds zwaarder worden. In 2040 heeft naar verwachting 62 procent van de volwassen Nederlanders overgewicht. In de gemeente Dalfsen loopt het percentage inwoners met overwicht naarmate de leeftijd vordert op. Zo heeft 42% van de inwoners tussen de 19 en 64 jaar overgewicht en 62% van de 65 plussers overgewicht (Ijssellandscan, 2016). Ondanks dat we steeds zwaarder worden, voldoen we wel steeds vaker aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. In 2030 haalt ruimt 2 op de 3 volwassenen deze norm. In de gemeente Dalfsen voldoet 61% van de inwoners tussen de 19 en 64 jaar aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen, 72% in de leeftijd 65+ voldoet hieraan (Ijssellandscan, 2016).
- De toenemende welvaart in Nederland en de diverse technische ontwikkelingen daarbinnen hebben ervoor gezorgd dat we steeds minder actief hoeven te zijn en dat we veel werk zittend kunnen verrichten. Thuiswerken zorgt bijvoorbeeld voor een afname van het woon-werkverkeer. Ondanks deze ontwikkelingen blijft het zitgedrag t/m 2030 gelijk. Technologie wordt vandaag de dag steeds vaker ingezet om ons aan te moedigen meer te gaan bewegen. De toename van zelfmonitoring maakt mensen meer bewust van zit- en beweeggedrag. Via nudging, alarmsignalen vanaf je smartwear of door apps worden we in 2030 bewust of ongemerkt (nudging) gestimuleerd om te gaan bewegen. Apps bieden nieuwe mogelijkheden tot juist passief beeldschermgebruik waardoor technologie in het verleden een bedreiging was voor zitgedrag maar in de toekomst steeds meer wordt ingezet als kans om bewegen te stimuleren (RIVM, 2019).
- In toenemende mate hechten Nederlanders waarde aan vrijheid en flexibiliteit. Omdat elke volgende generatie met meer vrijheid wordt opgevoegd, ontstaat er een flexibeler leefstijl. Jonge generaties verwachten ten aanzien van bewegen en sport meer vrijheid en flexibiliteit in vergelijking tot oudere generaties (Poel, van der et al., 2018, p. 28). Ongeorganiseerde sport neemt daardoor toe in aandacht. Steeds meer mensen sporten in zelfgeorganiseerde groepen vrienden of bij commerciële sportaanbieders zoals bootcamp/yoga via fitnessscholen. Sportverenigingen zoeken naar het beter afstemmen van sportaanbod gericht op vrijheid en flexibiliteit.

2.3 De rol van bewegen en sport verandert

- Bewegen en sporten wordt steeds meer een middel in plaats van een doel. Het zien van bewegen en sporten als middel om andere doelstellingen te bereiken sluit aan bij de ambitie en uitgangspunten van de transformatie sociaal domein. De komende jaren komt de nadruk te liggen op het inzetten van bewegen en sporten als voorliggende voorziening om zwaardere zorg te voorkomen en zoeken we daarin meer de samenwerking op tussen organisaties in het uitvoeren van oplossingen en resultaten. Bewegen en sporten draagt bij aan het bevorderen van participatie van kwetsbare groepen, het versterken van de leefbaarheid, het opvangen van jongeren en het vergroten van de stap naar arbeidsintegratie. Door bewegen en sporten in te zetten als doel kunnen daarnaast in het sociaal domein kostenbesparingen worden gerealiseerd. De instroom in reguleringen wordt beperkt, mogelijkheden tot maatwerk worden vergroot en de uitvoeringskosten nemen af.
- Naast dat bewegen en sporten bijdraagt aan doelstellingen binnen het sociaal domein, draagt bewegen bij aan de fitheid van het brein. Door te bewegen, ontstaat er een optimale doorbloeding. Hierdoor ontstaat een goede connectiviteit tussen de hersendelen in ons brein. Op het moment dat dit niet gebeurt, heeft dit effect op onze cognitie. Fitheid van het brein heeft effect op zowel de motorische vaardigheden als op de cognitieve functies (Zoon, 2017).
- Maatschappelijke discussies gaan steeds vaker over onderwerpen die jaren geleden niet besproken werden. Een voorbeeld hiervan is #metoo en het bespreekbaar maken en het melden van seksuele intimidatie. Maatschappelijke discussies als deze zijn in toenemende mate terug te zien in de sport (Poel, van der et al., 2018). Zo zijn de resultaten van de onderzoekscommissie seksuele intimidatie en misbruik in de sport breed uitgemeten, worden er discussies gevoerd over de manier waarop sportverenigingen het Sinterklaasfeest moeten inrichten en is er bij sportverenigingen aandacht voor een veilig en sportief sportklimaat om respectloos gedrag tegen te gaan.

2.4 De leefomgeving verandert

- Doordat we in toenemende mate flexibel en ongeorganiseerd bewegen en sporten, wordt de openbare ruimte steeds belangrijker voor actieve vormen van recreatie en informele sportbeoefening (Poel, 2018). Door niet alleen sportparken te zien als beweegplekken, maar de gehele gemeente te zien als beweeginfrastructuur ontstaan er meer plekken waarbij de inrichting van de leefomgeving inwoners bewust of onbewust uitnodigt om te gaan bewegen. Het beweegvriendelijk inrichten van de openbare ruimte is primair een lokale verantwoordelijkheid.
- De nieuwe Omgevingswet biedt kansen om gezondheid en ruimtelijk beleid te verbinden in een lokale omgevingsvisie (Poel, van der et al., 2018, p. 33). De omgevingswet is gericht op:
  - a) Het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit;
  - b) Het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.Bewegen en sporten in de openbare ruimte voorzien in beide elementen. De gemeente is zelf aan zet voor het vastleggen en uitwerken van een omgevingsvisie, omgevingsplan en omgevingsprogramma. Bewegen en sporten willen wij daarom nadrukkelijk integreren in dit proces.

2.5 Verenigingen veranderen mee

- Doordat de rol van bewegen en sporten verandert, veranderen sportverenigingen mee. Het maatschappelijk belang van bewegen en sporten, wordt steeds groter waardoor taken en verantwoordelijkheden bij verenigingen breder en complexer worden. Door veranderingen in bevolkingssamenstelling en leefstijl is het van belang dat sportverenigingen aandacht hebben voor het begeleiden van ouderen, mensen met een beperking en migranten om te kunnen bewegen en sporten. Daarnaast is het van belang om het sportaanbod zo in te richten dat dit ook voor de volwassen sporters interessant is om flexibel te sporten. Tegelijkertijd blijft aandacht nodig voor het werven en behouden van leden en vrijwilligers.
- Uit de rapportage van de verenigingsmeter (N=21) die afgenomen is onder sportverenigingen in de gemeente Dalfsen blijkt dat 12 verenigingen specifieke acties/projecten hebben opgezet voor jongeren, 7 verenigingen dat hebben gedaan voor ouderen, 4 verenigingen dat hebben gedaan voor mensen met een lichamelijke/verstandelijke beperking. Geen enkele vereniging heeft acties/projecten opgezet voor migranten. Over het algemeen staan verenigingen in de gemeente Dalfsen open voor het vervullen van een meer maatschappelijke functie. 11 verenigingen staan open voor het integreren van werklozen, gepensioneerden of vluchtelingen als vrijwilliger binnen de vereniging, 10 verenigingen verwijzen actief door naar het Jeugdfonds Sport en 9 verenigingen zijn op de hoogte van de kindregeling van de gemeente Dalfsen. 7 verenigingen zijn op de hoogte van de mogelijkheden van ondersteuning vanuit het vrijwilligerspunt. Vrijwel alle verenigingen hebben specifiek aandacht voor het creëren en borgen van een veilig en plezierig sportklimaat.

HOOFDSTUK 3 – INCLUSIEF BEWEGEN EN SPORTEN

Onder inclusief bewegen en sporten, verstaan wij bewegen en sporten voor alle inwoners. Voor veel inwoners zijn deze mogelijkheden er al. De acties die in dit hoofdstuk opgenomen zijn, richten zich op doelgroepen voor wie het van belang is dat zij (blijven) bewegen. De focus in dit hoofdstuk is gericht op kennismaking met bewegen en sporten. In hoofdstuk 4 ligt de focus op het inzetten van bewegen en sporten als middel om andere doelstellingen te bereiken.

Speerpunt 1 - De gelegenheid van alle inwoners om met sport en bewegen kennis te maken, wordt verbeterd.

- **1.1 Jeugd:** de kennismakingsprojecten voor 6 t/m 12 jaar worden in samenwerking met scholen, sportverenigingen en kinderopvangcentra gecontinueerd en uitgebreid met activiteiten voor mensen met een beperking (verstandelijk)
De gemeente Dalfsen vindt sportkennismaking op jonge leeftijd belangrijk om kinderen te stimuleren een sport te kiezen die ze leuk vinden en bij hen past. Het zorgt voor meer sportdeelname, een sportieve leefstijl en draagt bij aan de ontwikkeling van kinderen bij sociale vaardigheden, weerbaarheid, motoriek, creativiteit en cognitie. We vinden het belangrijk dat programma's rondom sportkennismaking uitgebreid worden voor kinderen met een beperking onder het motto 'iedereen doet mee'.
- **1.2 Jeugd:** de binnenschoolse sportkennismakingslessen voor 6 t/m 12 jaar worden in samenwerking met sportverenigingen en scholen gecontinueerd
Binnenschoolse sportkennismaking zorgt ervoor dat alle kinderen in de basisschoolleeftijd worden bereikt, ook de kinderen die sport (nog) niet leuk vinden. Door het aanbod van deze lessen verbetert het bewegingsonderwijs en wordt sporten gestimuleerd. De lessen zorgen voor meer kwaliteit op motoriek- en sportstimulering. Danslessen worden gegeven door een dansdocent en judolessen door een bevlogen judoleraar, waardoor de kwaliteit en het enthousiasme van de docenten wordt overgebracht op leerlingen.
- **1.3 Volwassenen:** sportaanbieders en sportverenigingen worden door het starten van een flexibele sportcarrousel 30+ ondersteund om het sportaanbod voor volwassenen (21-65 jaar) te verbeteren aan de wensen van inwoners
Uit de GGD cijfers blijkt dat vanaf het 30^e levensjaar het overgewicht steeds verder toeneemt. Volwassenen hebben vaak minder tijd in verband met werk en kinderen. Vanwege de toenemende tijdsdruk kiest deze groep steeds vaker voor ongezondere alternatieven. Bijvoorbeeld met de auto naar het werk, minder bewegen en sporten, meer fastfood-maaltijden, etc. Hierdoor neemt een ongezonde leefstijl toe. Sportverenigingen zijn nauwelijks ingericht op de toenemende tijdsdruk, waardoor er een flinke daling te zien is in de georganiseerde sport en een toename in de ongeorganiseerde sport. Door de sportcarrousel 30+ ondersteunen we verenigingen in het aanbieden van een flexibel sportaanbod.
- **1.4 Ouderen:** in samenwerking met SAAM Welzijn en zorgcentra wordt jaarlijks een kennismakingsdag voor 65+ sport georganiseerd in de verschillende kernen, inclusief afname van fit-testen.
De gemeente Dalfsen vergrijst de komende jaren, met name het aantal mensen boven de 70 jaar blijft toenemen. Mensen worden steeds ouder en wonen langer zelfstandig. Om de zelfstandigheid te vergroten, is praktische motoriek en hersentraining nodig. Taken als schoonmaken, koken, wassen en kleding aantrekken, kunnen daardoor zo lang mogelijk

zelfstandig worden uitgeoefend. Het is voor mensen van 65 jaar of ouder daarom extra belangrijk om de praktische motoriek op niveau te houden. Door het organiseren van een kennismakingsdag willen we de drempel verlagen voor ouderen om mee te doen aan beweeg- en sportactiviteiten en laten zien dat het juist van belang is om op 'jonge' leeftijd hiermee te starten.

- **1.5 Ouderen:** in samenwerking met SAAM Welzijn wordt het programma Fit & Vitaal 50+ uitgebreid met een groep in Lemelerveld.

Een aantal inwoners in de leeftijdsgroep 50-65 vindt weinig tot geen aansluiting bij sportverenigingen. Voor deze inwoners is het programma Fit & Vitaal 50+ opgezet. Binnen dit programma ligt de nadruk op het (her)winnen van plezier in bewegen en het kennismaken met uiteenlopende vormen van sport. Vanuit het oogpunt van sociale nabijheid wordt het programma uitgebreid met een extra groep in Lemelerveld. De kernen Dalfsen en Nieuwleusen hebben al soortgelijke programma's.

- **1.6 Scholen en sportverenigingen:** scholen en sportverenigingen worden door de buurtsportcoaches gefaciliteerd rondom de organisatie van schoolsporttoernooien/-evenementen die gericht zijn op sportkennismaking

Sporttoernooien en sportevenementen dragen bij aan de maatschappelijke waarde van beweging en sport in de gemeente. Het organiseren en meedoen, creëert verbinding en saamhorigheid tussen grote groepen mensen. Daarnaast geven toernooien en evenementen mensen de gelegenheid om eigen doelen te stellen, grenzen te verleggen en meer te gaan bewegen. We kiezen bewust voor een faciliterende rol en stoppen met het zelf coördineren van schoolsporttoernooien. Dit doen we om ervoor te zorgen dat dergelijke toernooien ook in de toekomst zonder ondersteuning van de buurtsportcoaches kunnen blijven voortbestaan.

HOOFDSTUK 4 – MAATSCHAPPELIJKE IMPACT DOOR BEWEGEN EN SPORTEN

Bewegen en sporten moet vanzelfsprekend zijn, ongehinderd leeftijd, lichamelijke/geestelijke gezondheid, etnische achtergrond, seksuele geaardheid of sociale positie. Met de acties die opgenomen zijn in dit hoofdstuk willen we maatschappelijke impact creëren, juist voor mensen die op dit moment belemmeringen ervaren om te gaan of te blijven bewegen en sporten.

Speerpunt 2 - Bewegen en sporten wordt gezien als middel om doelstellingen binnen andere beleidsterreinen te behalen.

- **2.1 Bewegen, sporten en gezondheid en welzijn:** er komt één uitvoeringsplan bewegen, sporten en gezondheid. De ambitie voor de toekomst is één gezamenlijk plan bewegen, sporten, gezondheid en welzijn.

Gezondheid wordt gezien als *'het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van sociale, fysieke en emotionele uitdagingen in het leven'* (Huber, 2011). Bewegen en sporten is een belangrijk middel om die eigen regie te kunnen voeren. Veel positieve gezondheid is te winnen met bewegen en sporten. Bewegen en sporten, heeft een positief effect op de lichamelijke functies, op het mentaal welbevinden van mensen, op sportbeleving en daarmee 'kwaliteit van leven' en op sociaal-maatschappelijk participeren. In de toekomst ambiëren we een integraal beleidsplan gezondheid, welzijn, bewegen en sporten. Een eerste stap daar naar toe is het integreren van het uitvoeringsplan bewegen en sporten met het uitvoeringsplan gezondheid. Onderdeel van dit integrale uitvoeringsplan is onder meer het inhoudelijk en financieel voortzetten van GymXtra, de training WerkFit en de Sport 12+ activiteiten. Daarnaast worden er acties opgenomen, gericht op gezonde sportkantines (voeding en rookvrij).

- **2.2 Bewegen, sporten en participatie:** het Jeugdfonds Sport moet meer zichtbaar en praktisch inzetbaar worden, daarvoor passen we de lokale spelregels aan en zetten we ambassadeurs en intermediairs actief in.

Al enige tijd is de gemeente Dalfsen aangesloten bij het Jeugdfonds Sport. In 2018 zien we dat de cijfers van deelname teruglopen en dat niet ieder kind/jongere die gebruik maakt van de kindregeling ook gebruik maakt van het Jeugdfonds Sport. De lokale spelregels van het Jeugdfonds Sport voor de gemeente Dalfsen zijn gedateerd en sluiten niet meer aan bij de actuele situatie van de kindregeling, deze worden daarom herzien. Tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in het meer zichtbaar worden van het Jeugdfonds sport. Het doen van een aanvraag voor het Jeugdfonds Sport wordt vereenvoudigd door het koppelen van de aanvraag met de aanvraag voor de kindregeling.

- **2.3 Bewegen, sporten en MDT's:** bewegen en sporten wordt één van de aandachtsgebieden in de integrale uitvraag van de MDT's.

Bewegen en sporten draagt bij aan het voorkomen van zorg binnen zowel de Wmo, Jeugd als participatie. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat: beweging effectief is als therapie bij 26 chronische ziekten (Pedersen, Saltin, 2015), dat bewegen en dieet het risico op diabetes type 2 verlagen (Orozco et al., 2008), dat bewegen en sporten positief effect heeft op fitheid, hersenstructuur en executieve functies van kinderen (Collard et al., 2014) en dat bewegen effectiever is in het terugdringen van de symptomen van depressie (Cooney et al., 2013). Eén van de acties in het beleidsplan transformatie is het zoeken over beleidsvelden en wetten heen naar oplossingen die aansluiten bij de hulpvraag en context van de inwoner. Vanuit multidisciplinaire teams werken casusregisseurs met de nadruk op

preventie. Bewegen en sporten wordt één van de aandachtgebieden in de integrale uitvraag van de MDT's en tegelijkertijd ook onderdeel van het participatie verklaringstraject van statushouders.

- **2.4 Bewegen, sporten en de Omgevingswet:** bewegen en sporten worden samen met het speelbeleid geïntegreerd in de Omgevingsvisie, het omgevingsplan en de omgevingsprogramma's.

De Omgevingswet richt zich onder meer op het bereiken en in stand houden van een gezonde fysieke leefomgeving. De inrichting van de leefomgeving beïnvloedt in grote mate het beweeggedrag van mensen. Mede door het creëren van een beweegvriendelijke leefomgeving bewegen en sporten steeds meer mensen in ongeorganiseerd verband. Een beweegvriendelijke leefomgeving ondersteunt deze sporters en nodigt meer mensen uit om te gaan bewegen en sporten. Binnen het project Omgevingsvisie gaan we vanuit bewegen, sporten en spelen op zoek naar mogelijkheden om de omgeving uit te dagen tot meer beweging. Concrete acties willen we verwerken in het omgevingsplan en omgevingsprogramma.

- **2.5 Jongeren op gezond gewicht (JOGG):** de gemeente Dalfsen sluit zich aan bij het JOGG netwerk

Steeds meer groeien kinderen op in een omgeving die uitnodigt tot veel eten en weinig bewegen. Als gevolg daarvan heeft één op de acht kinderen in Nederland overgewicht. De JOGG aanpak richt zich op een integrale en wijkgerichte methode waarbij de omgeving jongeren bewust maakt van het belang van voldoende bewegen en gezond eten. De focus ligt daarbij met name op wijken waarin de gezondheidsachterstanden groot zijn.

Speerpunt 3 - De toegankelijkheid van het beweeg- en sportaanbod voor kwetsbare doelgroepen wordt verbeterd.

- **3.1 Jeugd:** jaarlijks worden basisschoolleerlingen gescreend op motorische ontwikkeling en algehele fitheid. Na screening wordt indien nodig doorverwezen naar projecten als GymXtra, SlimKids, Cesar Therapie, Fysiotherapie en/of leefstijlcoaches.

Screening zorgt ervoor dat op een simpele manier inzage ontstaat in de motorische ontwikkeling en algehele fitheid van jeugd. Door het preventief afnemen van deze scan wordt een eventuele achterstand in motorische ontwikkeling vroeg gesignaleerd. Kinderen met een motorische achterstand kiezen minder snel voor een sport en vinden bewegen minder leuk. Het gevolg hiervan is het ontwikkelen van een ongezonde leefstijl. Op regionaal niveau wordt de ontwikkeling en aanschaf van een regionale scan onderzocht.

- **3.2 Statushouders:** statushouders worden gestimuleerd om te gaan bewegen en sporten met als doel integratie en het behalen van gezondheidswinst. De buurtsportcoaches werken hierin samen met de bruggenbouwer. De bruggenbouwer inventariseert de behoefte en eventuele knelpunten om te gaan bewegen en sporten. De buurtsportcoaches ondersteunen beweeg- en sportverenigingen in het laten deelnemen van statushouders binnen het reguliere beweeg- en sportaanbod.

Er komen steeds meer statushouders in de gemeente Dalfsen. Tegelijkertijd verblijven statushouders voor en langere periode in onze gemeente. Statushouders bewegen en sporten weinig, zijn vaak geen lid van een sportvereniging, hebben vanwege cultuurverschillen een ongezonere leefstijl en ervaren verschillende drempels om te gaan bewegen en sporten. De meeste statushouders komen rond van een uitkering waardoor de betaalbaarheid van sporten in het gedrang komt. Bewegen en sporten is bij uitstek het

middel om te integreren in de gemeente en zorgt tegelijkertijd voor een gezondere leefstijl. *“Als je ergens leert om met elkaar om te gaan is het wel bij sport. Je moet samenwerken, leert samen verliezen en winnen, maakt humor, je leert je aan te passen naar elkaar en dat alles is zo belangrijk om elkaar beter te begrijpen”* (Citaat uit beeldkaarteninterview).

- **3.3 Mensen met een beperking:** de gemeente Dalfsen sluit zich aan bij de website: www.unieksporten.nl zodat het lokale sportaanbod, kennismakingsactiviteiten en events voor mensen met een beperking beter onder de aandacht worden gebracht. De zichtbaarheid van de sportmogelijkheden in de kernen en regio om aangepast te sporten zijn onvoldoende aanwezig. Met een duidelijke verwijzing naar en deelname aan de website uniek sporten wordt de zichtbaarheid vergroot. Vanwege de ligging van de gemeente Dalfsen ten opzichte van plaatsen als Zwolle en Ommen zijn er beperkt voorzieningen voor bewegen en sporten met een beperking. Hierdoor is goede samenwerking met de regio en doorverwijzing naar het juiste sportaanbod essentieel.
- **3.4 Afstand tot de arbeidsmarkt:** er starten trainingen voor mensen in de bijstand (participatieladder 1-6) waarbij het verbeteren van de ‘fysieke gezondheid’ prioriteit heeft. Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt ontwikkelen veelal een ongezonde leefstijl. Deze categorie rookt meer, drinkt meer, beweegt minder, eet ongezonder, heeft minder conditie en weinig tot geen ritme ten opzichte van mensen die werk hebben. Bewegen en sporten zorgt voor verbeterde fysieke gezondheid, voor ritme en het nastreven van doelen waardoor mensen een stap vooruitgaan op de participatieladder.
- **3.5 Ouderen:** in samenwerking met SAAM Welzijn worden beweegkaarten ontwikkeld om mensen die aan huis gebonden zijn de mogelijkheid te bieden om in beweging te blijven. Een deel van de ouderen is door een (lichamelijke) beperking en het wegvallen van vrienden en familie aan huis gebonden. Door de ontwikkeling van beweegkaarten kan ook deze groep ouderen in beweging blijven en wordt meedoen gestimuleerd. Bij de uitvoering van de oefeningen is het van essentieel belang dat de beweegkaarten op de juiste manier worden toegepast.
- **3.6 Ouderen:** we versterken de samenwerking tussen de gemeente, fysio’s, sportverenigingen, SAAM Welzijn en oudereninstellingen om ouderen te laten bewegen (in o.a. de beweegtuinten). Binnen de gemeente Dalfsen zetten verschillende organisaties zich in om ouderen in beweging te krijgen. SAAM Welzijn en zorgcentra, zoals Rosengaerde bieden daarvoor verschillende activiteiten aan. Een grote groep ouderen valt buiten het netwerk van SAAM Welzijn en zorgcentra en neemt daardoor niet deel aan activiteiten gericht op bewegen. Door beter samen te werken, kan er in de toekomst vaker worden doorverwezen naar het aanbod in het voorliggend veld (beweegtuin etc.) zodat het bereik wordt vergroot.

HOOFDSTUK 5 – VITALE BEWEEG- EN SPORTAANBIEDERS

In de toekomst is het van belang dat bewegen en sporten voor iedereen toegankelijk en bereikbaar is. Juist ook voor verenigingen is het daarom essentieel om in te spelen op de eerder geschetste maatschappelijke trends en ontwikkelingen. In dit hoofdstuk zijn ambities opgenomen om beweeg- en sportaanbieders in de toekomst vitaal te houden.

Speerpunt 4 - Georganiseerde sportverenigingen worden ondersteund bij toekomstgerichte, bestuurlijke en maatschappelijke vraagstukken en ontwikkelingen

- **4.1 Thema gerichte bijeenkomsten:** jaarlijks wordt er voor sportverenigingen een thema gerichte bijeenkomst georganiseerd met workshops die sportaanbieders ondersteunen bij hun vragen.

De druk op sportverenigingen neemt op meerdere gebieden toe. Er is sprake van minder vrijwilligers, meer wet- en regelgeving, meer ongeorganiseerde/commerciële sportaanbieders, minder jeugd, meer ouderen, toenemende gedragsproblematiek, etc. Om sportverenigingen in deze dynamiek te ondersteunen, wordt er jaarlijks een bijeenkomst georganiseerd waarbij bovenstaande thema's en andere problematiek worden besproken en worden omgezet in cursussen en workshops om praktische handvaten te bieden voor het omgaan met deze druk.

- **4.2 G-sporten:** sportverenigingen worden ondersteund door de buurtsportcoaches bij interne vraagstukken rondom mensen met een beperking binnen de vereniging en/of het opstarten van G-sport.

Bewegen en sporten is voor mensen met een beperking niet vanzelfsprekend. Tuinieren, wandelen, de trap nemen, boodschappen doen en fietsen zijn soms al te grote stappen. Voor de één is een kopje koffie halen al topsport terwijl een ander de paralympische spelen als doel heeft. In regionaal verband komt er aandacht voor voldoende beweeg- en sportaanbod in deze regio. Lokaal worden de sportverenigingen gefaciliteerd bij vragen rondom mensen met een beperking of het opstarten van G-sport.

- **4.3 Instroom jeugd:** de jeugdsportsubsidie voor verenigingen en instellingen wordt voortgezet.

Om ook in de toekomst actieve sportbeoefening door jeugd te bevorderen en ondersteunen zetten wij de jeugdsportsubsidie voort. Per jaar wordt aan de betreffende sportvereniging, aangesloten bij een landelijk erkende sportkoepel, een maximum bedrag van € 8,52 per betalend jeugdlid verstrekt.

- **4.4 Ouderen actief:** sportverenigingen worden ondersteund bij 'sportaanbod op niveau' en de ontwikkeling van nieuwe initiatieven om ouderen zolang mogelijk binnen de vereniging actief te laten zijn.

Sportverenigingen zijn bij uitstek de plek om te blijven bewegen. De sociale cohesie vanwege de hoeveelheid activiteiten rondom bewegen en sporten zorgt ervoor dat eenzaamheid wordt tegengegaan. Ouderen kunnen tegelijkertijd voor de vereniging veel betekenen als vrijwilliger vanwege de hoeveelheid tijd die ze beschikbaar hebben in vergelijking met jongeren/werkenden.

- **4.5 Sporten met een beperking:** de sportsubsidie voor verenigingen en instellingen die zich bezighouden met het bevorderen en ondersteunen van sportactiviteiten voor mensen met een beperking wordt voortgezet.

Omdat we het van belang vinden dat iedereen in de gemeente Dalfsen kan deelnemen aan beweging en sport ondersteunen we verenigingen en instellingen die de sportactiviteiten voor mensen met een beperking ondersteunen en bevorderen. Er wordt aan de betreffende vereniging, aangesloten bij een landelijk erkende sportkoepel maximaal €90,- per jaar per contributie betalende inwoner verstrekt als sprake is van aantoonbare meerkosten.

- **4.6 Sportraad:** we zien geen rol meer weggelegd voor de Sportraad. Als gevolg hiervan stoppen wij de jaarlijkse bijdrage van €1.500,- aan de Sportraad.

Uit gesprekken met de Sportraad komt naar voren dat de Sportraad zoekend is naar haar rol. In bijlage 2 worden de verschillende rollen toegelicht die de Sportraad de afgelopen periode heeft vervuld. Een rol die overblijft is die van 'sparringpartner' voor verenigingen en de gemeente. Voorgesteld wordt om de bij de Sportraad behorende subsidie te beëindigen. Voor één op één advies kunnen verenigingen op eigen initiatief gebruik blijven maken van de expertise, kennis en kunde die aanwezig is bij de huidige drie leden die de Sportraad vormen. De Sportraad gaat zich zelf de komende tijd beraden over de rol die ze wel wil gaan vervullen.

HOOFDSTUK 6 – DE JUISTE BEWEEG- EN SPORTINFRASTRUCTUUR- ACCOMMODATIES

De gemeente Dalfsen beschikt in haar verschillende kernen over een breed aanbod aan binnen- en buitensportaccommodaties (zie bijlage 3). De gesubsidieerde binnensportvoorzieningen zijn waar mogelijk geïntegreerd in de Kulturhusen, de gemeentelijke buitensportaccommodaties liggen verspreid over verschillende locaties. Vanuit de faciliterende rol die de gemeente aanneemt bij de beweeg- en sportinfrastructuur in Dalfsen, zijn een drietal speerpunten geformuleerd. Bij elk speerpunt staan een aantal concrete acties opgenomen.

Speerpunt 5 - Sportaanbieders worden door de gemeente gefaciliteerd in toegankelijke, eigentijdse accommodaties die voldoen aan de normen van de bond.

- **5.1 Toegankelijkheid:** de gemeentelijke buitensportaccommodaties en de gesubsidieerde binnensportaccommodaties zijn toegankelijk voor mensen met een beperking.
Om ook met een beperking te kunnen bewegen en sporten, is een eerste vereiste dat de sportaccommodaties toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. Vaak zijn hiervoor maar enkele aanpassingen nodig. Voor het beoordelen van de toegankelijkheid gaan we de BTB-werkgroepen van Stichting Platform Gehandicapt en Dalfsen betrekken. Bij de gesubsidieerde binnensportaccommodaties stimuleren we de beheerstichtingen om hierin gezamenlijk op te trekken. Uiteindelijk leidt dit tot een voorstel voor aanpassingen om de sportaccommodaties nog toegankelijker te maken.
- **5.2 Verduurzaming:** er komt een energieadviseur voor beweeg- en sportaanbieders, die op verzoek van de sportaanbieder advies uitbrengt over duurzaamheidsmaatregelen.
De gemeente biedt extra ondersteuning aan via een energieadviseur. Beweeg- en sportaanbieders kunnen hier in ieder geval t/m 2020 gebruik van maken. Deze adviseur brengt de mogelijkheden voor verduurzaming in beeld en kan helpen met de subsidieaanvraag en realisatie. In het Dalfser Duurzaamheidsbeleid is deze ondersteuning opgenomen inclusief budget. Bovendien is de komende jaren voor sportaanbieders een landelijke subsidie beschikbaar voor het verduurzamen van accommodaties. Daarnaast loopt er een onderzoek naar het verduurzamen van de in eigen beheer zijnde sportaccommodaties, waarbij ook gekeken wordt naar de haalbaarheid van een collectief warmtenet.
- **5.3 Onderhoud gemeentelijke buitensportaccommodaties:** voor het beheer en onderhoud van de gemeentelijke buitensportaccommodaties wordt een meerjarenonderhoudsplan opgesteld, waarbij de huidige situatie en de kwaliteitseisen vanuit sportbonden leidend zijn.
Bij de gemeentelijke buitensportaccommodaties is de gemeente degene die de sportaanbieders gelegenheid geeft tot sportbeoefening. Dit betekent in Dalfsen dat de gemeente verantwoordelijk is voor beheer, onderhoud (behalve klein, dagelijks onderhoud) en exploitatie van de sportvelden en hiervoor een vastgesteld tarief in rekening brengt. Andere onderdelen van de accommodatie (zoals de kantine en kleedkamers) zijn de verantwoordelijkheid van de verenigingen. Om ook in de toekomst te blijven voldoen aan de kwaliteitseisen vanuit sportbonden wordt er een meerjarenonderhoudsplan opgesteld voor de gemeentelijke buitensportaccommodaties. De kwaliteit van de velden wordt gemonitord op basis van onafhankelijke, periodieke keuringen. Daarnaast wordt onderzocht welke praktische en werkbare aanpassingen nodig zijn in de verdeling van verantwoordelijkheden tussen gemeente, verenigingen en (beheer)stichtingen bij het beheer en onderhoud van de accommodaties.

Speerpunt 6 - Het huidige aantal gemeentelijke sportaccommodaties en gesubsidieerde binnensportaccommodaties wordt slechts bij aantoonbare noodzaak bijgesteld.

- **6.1 Aantal sportaccommodaties:** de komende jaren wordt het huidige aantal gesubsidieerde binnensportaccommodaties en gemeentelijke buitensportaccommodaties nader geanalyseerd.

In bijlage 4 is een overzicht opgenomen van de huidige capaciteit, behoefte en bezetting van gesubsidieerde binnen- en gemeentelijke buitensportaccommodaties. Dit is een eerste verkenning die aanleiding geeft tot verdere analyse. De volgende kaders en uitgangspunten dienen als kader voor de behoeftebepaling:

- De planningsnormen vanuit VNG, VSG en NOC*NSF zijn richtinggevend voor het vaststellen van de behoefte, aangevuld met de ervaringen uit de dagelijkse praktijk.
- Bij gemeentelijke buitensportaccommodaties dient minimaal één volwaardig (geheel) trainingsveld beschikbaar te zijn.
- Aanpassingen aan het aantal accommodaties worden alleen gedaan wanneer er over een periode van minimaal 3 jaar sprake is van een aantoonbaar tekort of overschot aan een bepaald type sportaccommodatie, waarbij aannemelijk is dat de onderliggende behoefte over meerdere jaren blijft toe- of afnemen. Het jaar 2019 geldt hierbij als nulmeting.
- De binnen- en buitensportaccommodaties worden per kern benaderd waarbij we bij de binnensport rekening houden met uitwijkmogelijkheden binnen de gemeentegrenzen.
- De analyse voor het gebruik wordt integraal benaderd: naast het gebruik door verenigingen wordt ook gebruik door onderwijs en andere (maatschappelijke) organisaties meegewogen.
- Bij binnensportaccommodaties is multifunctionaliteit een voorwaarde, bij buitensportaccommodaties is multifunctionaliteit niet altijd mogelijk. Wel dient hier altijd naar gestreefd te worden.
- Bij aantoonbaar maatschappelijk belang kan de gemeente een uitzondering maken op bovenstaande uitgangspunten.

Speerpunt 7 - Gemeente en sportaanbieders streven gezamenlijk naar betaalbare sportaccommodaties voor een realistisch tarief.

- **7.1 Garantstellingen:** in samenwerking met de Stichting Waarborgfonds Sport (SWS) stimuleert de gemeente Dalfsen het bezit van kwalitatief goede accommodaties door sportorganisaties.

Zonder medewerking van SWS wordt in beginsel geen garantstelling verstrekt. Voor leningen tot € 75.000 staat SWS vanaf 1/1/2019 volledig garant. Bij grotere leningen staan gemeente en SWS beiden voor 50% garant. De 'Beleidsregels publieke taak garanties en leningen gemeente Dalfsen 2018' zijn hierbij leidend.

- **7.2 Tarieven:** in de gemeente Dalfsen worden realistische tarieven gehanteerd.

Uit een analyse van de tarieven voor de buitensport blijkt dat de tarieven redelijk vergelijkbaar zijn met de tarieven in de aangrenzende gemeenten (met uitzondering van Zwolle). Op dit moment is het dekkingspercentage (de verhouding tussen opbrengsten en kosten) voor de buitensportaccommodaties gemiddeld 8,9%. Per sportpark bestaan nuanceverschillen, die veroorzaakt worden door bijvoorbeeld het moment van aanleg en het type sportveld. Uitgangspunt is dat gebruikers voor vergelijkbare voorzieningen hetzelfde tarief betalen, ongeacht het moment van aanleg. Op grond van de wet Markt en Overheid relateert de gemeente Dalfsen het tarief aan de kostprijs. Jaarlijks worden de tarieven voor gemeentelijke buitensportaccommodaties door het college vastgesteld, op basis van de

begrotingsrichtlijnen van de gemeenteraad. De gesubsidieerde binnensportaccommodaties worden geëxploiteerd door beheerstichtingen, die ook de tarieven vaststellen. De gemeente ziet erop toe dat deze tarieven evenredig en reëel worden vastgesteld, rekening houdend met de plaatselijke situatie.

HOOFDSTUK 7 – ORGANISATIE

7.1 Formatie

De gemeente Dalfsen doet mee aan de rijksregeling Brede regeling combinatiefuncties. In het kader van deze regeling kunnen combinatiefuncties voor onderwijs, sport en cultuur worden ingezet. De buurtsportcoaches zijn hier een voorbeeld van, zij leggen verbinding tussen sport- en beweegaanbieders, scholen, zorg- en welzijnsinstellingen en het bedrijfsleven. Op dit moment zet de gemeente Dalfsen 2.63 fte in voor de combinatiefuncties, 1,78 fte daarvan wordt ingezet voor de buurtsportcoaches. Het college van B&W heeft in oktober 2018 ingestemd met het koersen op een verhoogde inzet naar in totaal minimaal 3.12 fte. De acties en ambities in dit beleidsplan reiken verder dan de speerpunten uit de kadernota 2013-2016 en passen goed binnen de geactualiseerde doelstellingen van de brede regeling combinatiefuncties, te weten:

- Een leven lang inclusief sporten, bewegen en beoefenen van culturele activiteiten mogelijk maken, met inhoudelijke focus (maar niet uitsluitend) op:
  - (Talent)ontwikkeling van jeugd en jongeren stimuleren waarbij verbetering van motorische vaardigheden een belangrijk aandachtspunt is;
  - Inzetten op groepen mensen die belemmeringen ervaren bij het georganiseerde/formele en niet-georganiseerde/non-formele sporten en bewegen en beoefenen van culturele activiteiten, die te maken hebben met iemands leeftijd of levensfase, gender, fysieke- of mentale gezondheid, etnische achtergrond, financiële situatie of sociale positie;
  - Bereiken, toeleiden en begeleiden van personen die in armoede leven, zodat zij ondanks hun financiële situatie mee kunnen doen met sport, bewegen en culturele activiteiten.
- Lokale verbindingen tot stand brengen en uitbouwen tussen gemeentelijke beleidsdomeinen en voorzieningen, gesubsidieerde/commerciële sport, cultuur, onderwijs, bso/kinderopvang, welzijn, zorg, gezondheid, bedrijven, etc.
- Duurzaam versterken en innoveren van sport-, beweeg- en cultuuraanbieders/vrijwilligersorganisaties op het gebied van besturen, vrijwilligers, kader, diversiteit, inclusief en vraaggericht handelen. Met aandacht voor het vormgeven van een pedagogisch sportklimaat.

Voorgesteld wordt om een 0.5 fte extra vrij te maken voor de inzet van een derde buurtsportcoach. Dat betekent in totaal een inzet van 2.28 fte voor de buurtsportcoaches. Van het totaal aantal gevraagde fte wordt 40% gefinancierd door het Rijk en wordt 60% gefinancierd door de gemeente. De brede regeling combinatiefuncties werkt aan meerjarige afspraken voor de periode t/m 2022. De extra gevraagde inzet wordt daarom gevraagd voor de jaren 2020, 2021 en 2022.

7.2 Financieel

Huidige structurele budgetten sport

Activiteit	Budget
Jeugdsportsubsidie	€28.000,-
Subsidie bewegen en sporten met een beperking	€2.800,-
Diverse activiteiten sporten voor jeugd	€5.000,-
Subsidie sportraad	€1.500,-
Binnensport (subsidiebijdrage)	€503.237,-
Buitensport	€347.002,-
Totaal:	€887.539,-

Aanvullend benodigd structureel budget

Speerpunt 1- De gelegenheid van alle inwoners om met bewegen en sport kennis te maken wordt verbeterd			
Actie	Benodigd ¹ budget	Dekking budget	Incidenteel/structureel
1.1 Jeugd: continueren kennismakingsprojecten + uitbreiding voor mensen met een beperking	geen	Bestaand budget bewegen en sporten	Structureel
1.2 Jeugd: continuering binnenschoolse sportkennismakingslessen	geen	Scholen financieren + inzet uren buurtsportcoach	Structureel
1.3 Volwassenen: starten flexibele sportcarrousel 30+	geen	Enkel inzet uren buurtsportcoach	Structureel
1.4 Ouderen: jaarlijkse kennismakingsdag 65+ in verschillende kernen inclusief afname fit-testen	€1.500,-	Bewegen en sporten	Structureel
1.5 Ouderen: uitbereiding Fit & Vitaal 50+	geen	Enkel inzet uren buurtsportcoach	Structureel
1.6 organisatie schoolsporttoernooien/evenementen	geen	Enkel inzet uren buurtsportcoach	Structureel
Totaal kosten: €1.500,-			
Totaal aantal uren buurtsportcoach: 1554 op jaarbasis + 50 uren onvoorzien = 1604 uur			
Speerpunt 2 – bewegen en sporten wordt gezien als middel om doelstellingen binnen andere beleidsterreinen te behalen			
Actie	Benodigd budget	Dekking budget	Incidenteel/structureel
2.1 Gezondheid en welzijn: één uitvoeringsplan	geen	n.v.t.	n.v.t.
2.2 Participatie: doorontwikkeling	geen	Enkel inzet uren	Structureel

¹ Het gaat hier enkel om aanvullend budget, de dekking bij activiteiten waar 'geen' staat komt uit de uren van de buurtsportcoach of uit het bestaande budget bewegen en sporten

jeugdfonds Sport		buurtsportcoach	
2.3 MDT's: integrale uitvraag	geen	n.v.t.	n.v.t.
2.4 Omgevingswet	Afhankelijk van proces omgevingsvisie	Omgevingsvisie	n.t.b.
2.5 JOGG	€5.000,-	Bewegen en sporten	Structureel
Totaal kosten: €5.000,-			
Totaal aantal uren buurtsportcoach: 100 + 50 onvoorzien= 150 uur			
Speerpunt 3 – de toegankelijkheid van het beweeg- en sportaanbod voor kwetsbare doelgroepen wordt verbeterd			
Actie	Benodigd budget	Dekking budget	Incidenteel/structureel
3.1 Jeugd: screening	€250,-	Enkel inzet uren buurtsportcoach	Structureel
3.2 Statushouders: ondersteuning beweeg- sportdeelname	geen	Enkel inzet uren buurtsportcoach	Structureel
3.3. Mensen met een beperking: aanrijking nieuwbrief	geen	Enkel inzet uren buurtsportcoach	Structureel
3.4 Afstand tot de arbeidsmarkt: trainingen bijstand	geen	Participatie + uren inzet buurtsportcoach	Structureel
3.5 Ouderen: aanschaffen beweegkaarten	€1.000,-	Bewegen en sporten	Structureel
3.6 Ouderen: versterken samenwerking en doorverwijzing	geen	Enkel inzet uren buurtsportcoach	Structureel
Totaal kosten: €1.250,-			
Totaal aantal uren buurtsportcoach: 1560 uur + 50 uur onvoorzien= 1610 uur			
Speerpunt 4 – georganiseerde sportverenigingen worden ondersteunt bij toekomstgerichte, bestuurlijke en maatschappelijke vraagstukken			
Actie	Benodigd budget	Dekking budget	Incidenteel/structureel
4.1 Thema gerichte bijeenkomsten	€1.600,-	Bewegen en sporten	Structureel
4.2 G-sporten: ondersteuning verenigingen	geen	Enkel inzet uren buurtsportcoach	Structureel
4.3 Jeugd: jeugdsportsubsidie	geen	Bestaand budget bewegen en sporten	Structureel
4.4 Ouderen: ondersteuning sportaanbod op niveau	geen	Enkel inzet uren buurtsportcoach	Structureel
4.5. Sporten met een beperking: subsidieregeling	geen	Bestaand budget bewegen en sporten	Structureel
4.6 Sportraad: opheffen sportraad	- €1.500,-	Bestaand budget bewegen en	Incidenteel

		sporten	
Totaal kosten: €1.600,- minus €1.500,-= €100,-			
Totaal aantal uren buurtsportcoach: 268 + 50 uur onvoorzien= 318 uur			
Speerpunt 5 – sportaanbieders worden door de gemeente gefaciliteerd in toegankelijke, eigentijdse accommodaties die voldoen aan de normen van de bond			
Actie	Benodigd budget	Dekking budget	Incidenteel/structureel
5.1 Toegankelijkheid accommodaties	n.t.b.	Bestaande renovatiebudget gebouwen	Structureel
5.2 Verduurzamen accommodaties: energieadviseur	€20.000,-	Duurzaamheid	Incidenteel
5.3 Onderhoud buitensportaccommodaties: meerjarenonderhoudsplan	geen	Enkel inzet uren beheer en onderhoud	Structureel
Totaal kosten: €20.000,-			
Totaal aantal uren buurtsportcoach: 20			
Speerpunt 6 – het huidige aantal gemeentelijke sportaccommodaties wordt bij aantoonbare noodzaak bijgesteld op basis van (toekomstige) behoefte)			
Actie	Kosten/uren beheer en onderhoud	Budget	Incidenteel/structureel
6.1 Analyse binnen en buitensportaccommodaties	geen	n.v.t.	n.v.t.
Totaal kosten: geen			
Totaal benodigd aantal uren buurtsportcoach: geen			
Speerpunt 7 – gemeente en sportaanbieders streven gezamenlijk naar betaalbare sportaccommodaties voor een realistisch tarief			
Actie	Kosten/uren BSC	Budget	Incidenteel/structureel
7.1 Garantstelling	geen	Bestaand budget bewegen en sporten	Structureel
7.2 Realistische tarieven	geen	n.v.t.	n.v.t.
Formatie buurtsportcoach			
0.5 fte extra voor de inzet van de buurtsportcoaches binnen de brede regeling combinatiefuncties	€21.000,-	Bewegen en sporten	Incidenteel voor de jaren 2020/2021/2022
Totaal kosten: €21.000,-			
Totaal benodigd aantal uren buurtsportcoach: 0.5 fte extra			
Totaal benodigd aanvullend structureel budget: €7.850,-			
Totaal benodigd aanvullend incidenteel budget (2020/2021/2022): €21.000,-			
Totaal benodigd aantal uren buurtsportcoach: 3702			

7.3 Sturen en meten

Het meerjarig doel van dit plan is:

*“de inzet van bewegen en sporten als middel voor het behalen van **gezondheidswinst** en het stimuleren van **meedoen**”.*

Vanuit dit doel willen we bereiken dat met name inwoners die op dit moment weinig bewegen en sporten, in beweging komen. De aandacht in dit beleidsplan ligt daarom vooral op groepen voor wie het van belang is dat zij (blijven) bewegen omdat ze een groter risico op gezondheidsachterstand hebben en/of omdat ze vaker sociaal uitgesloten worden in de maatschappij. Onderstaande indicatoren komen terug in de P&C cyclus en geven informatie over het behalen van het meerjarig doel.

Indicator	Nulmeting (2019)	2020	2021	2022
Het aantal doorverwijzingen vanuit de keukentafelgesprekken naar beweeg en sportactiviteiten in het voorliggend veld neemt jaarlijks toe.	0	5	10	20
Er vindt uitstroom plaats van het aantal jeugdigen dat na projecten gericht op motorische ontwikkeling doorstroomt naar het reguliere beweeg- en sportaanbod.	0	3	3	3
Het aantal statushouders dat deelneemt aan het reguliere beweeg- en sportaanbod neemt jaarlijks toe.	0	5	10	15
Het aantal deelnemers dat een stap vooruitgaat op de participatieladders als gevolg van de trainingen neemt jaarlijks toe.	0	3	6	9
Het aantal ouderen dat deelneemt aan het kennismakingsaanbod neemt jaarlijks toe.	0	20	40	60
Het aandeel volwassenen (21-45) dat deelneemt aan georganiseerde sport bij een vereniging neemt in vier jaar tijd toe met 5%.	2.522 (peiling 2017)		2.648	

Monitoring

Aan dit beleidsplan is bewust geen beleidsperiode gekoppeld. We zien dit plan als 'lerend beleid', simpelweg betekent dit dat we de komende jaren continu streven naar kwaliteitsverbetering en proactief zoeken naar mogelijkheden om de speerpunten en ambities in dit beleidsplan te realiseren. Lerend beleid biedt mogelijkheid om zich aan te passen aan de ontwikkelingen en omgeving waarin het zich ontplooit, het sportklimaat van de gemeente Dalfsen. Om te leren is het van belang dat je weet waar je naar streeft. Meten en evalueren is daarin een essentieel onderdeel. Het gaat daarbij niet alleen om kwantitatieve metingen zoals zojuist uitgewerkt maar in toenemende mate ook om kwalitatieve evaluaties. De buurtsportcoaches hebben hierin bij de uitvoering van diverse activiteiten een belangrijke rol. Door het organiseren van thema bijeenkomsten voor sportaanbieders is er jaarlijks een moment om naast een belangrijk thema of onderwerp onder de aandacht te brengen, stil te staan en terug te blikken op het betreffende jaar.

7.4 Communicatie en zichtbaarheid

Integraal uitvoeringsprogramma

De acties en speerpunten worden doorvertaald in een lokaal uitvoeringsprogramma. Het uitvoeringsprogramma preventief gezondheidsbeleid wordt geïntegreerd met het uitvoeringsprogramma bewegen en sporten.

Regionaal en lokaal akkoord

In de zomer van 2018 is het Nationaal Sportakkoord tot stand gekomen. In het sportakkoord zijn zes ambities geformuleerd voor de komende jaren:

1. Inclusief bewegen & sporten;
2. Duurzame sportinfrastructuur;
3. Vitale sport- en beweegaanbieders;
4. Positieve sportcultuur;
5. Vaardig in bewegen;
6. Topsport die inspireert.

Gemeenten en sportregio's worden landelijk opgeroepen om deze speerpunten door te vertalen in een lokaal/regionaal sportakkoord. De gemeenten in de regio IJsselland verkennen samen op welke manier een aantal van bovenstaande speerpunten kunnen worden doorvertaald in een regionaal sportakkoord, het gaat daarbij om:

2. Duurzame sportinfrastructuur;
3. Vitale sport- en beweegaanbieders;
5. Vaardig in beweging.

Voor het opstellen van een lokaal sportakkoord is vanuit het Rijk eenmalig een bedrag beschikbaar van €15.000,- voor het aanstellen van een sportinformatie. Na het opstellen van dit akkoord komt de gemeente voor een periode van twee jaar in aanmerking voor een uitvoeringsbudget vanuit het Rijk. De hoogte van dit budget wordt bepaald aan de hand van het aantal inwoners. De gemeente Dalfsen heeft de ambitie om een integraal lokaal akkoord op te stellen waarbij het preventieakkoord vanuit positieve gezondheid gecombineerd wordt met het sportakkoord. Het proces om hiertoe te komen zien wij als een participatietraject waarbij we inwoners en maatschappelijke partners actief willen betrekken bij de uitvoering van beleid.

JOGG

Jongeren op gezond gewicht ondersteunt de gemeente Dalfsen door een adviseur JOGG aanpak, coaches en experts. Als gemeente krijgen wij toegang tot een ruim aanbod van kennis, trainingen, bijeenkomsten en workshops die op landelijk, regionaal en lokaal niveau worden georganiseerd. Daarnaast krijgt de gemeente Dalfsen toegang tot de JOGG-wiki. Dit is een uitgebreide kennisbank met handreikingen, formats, communicatiemiddelen, goede voorbeelden, tools en materialen. In afstemming met de JOGG adviseur, communicatieadviseur, beleidsadviseurs sport en gezondheid, buurtsportcoaches en welzijnswerkers wordt gewerkt aan het opstellen van een uitvoerings- en communicatieplan.

LITERATUURLIJST

Collard, D., Boutkan, S., Grimberg, L., Lucassen, J., Breedveld, K. (2014). *Voorstudie naar de relatie tussen sport en bewegen op school en schoolprestaties*. Utrecht: Mulier Instituut.

Cooney, G.M., Dwan, K., & Greig, C.A. (2013). Exercise for depression: review.

GGD IJsselland (maart 2017). *Zo gezond is. Wijk- en kerngezondheidsprofielen gemeente Dalfsen 2017*. Zwolle: GGD IJsselland, Kennis en Expertise Centrum.

Hollander, E., de. (2019). Migranten in Nederland: wat drijft en belemmert hen bij sport en bewegen. Opgehaald op 22 maart 2019, van: <https://www.allesoversport.nl/artikel/migranten-in-nederland-wat-drijft-en-belemmert-hen-bij-sport-en-bewegen/>

Huber, M., Knottnerus, J.A., Green, L., Horst, H. van der, Jadad, A.R., Kromhout, D., Leonard, B., Lorig, K., Loureiro, M.I., Meer, J.W.M. van der, Schnabel, P., Smith, R., Weel, C., van., Smid, H. (2011). How should we define health? *British Medical Journal* 343.

IJssellandscan. (2016). *Leefstijl*. Opgehaald op 29 april 2019, van: <https://www.ijssellandscan.nl/dashboard/IJssellandscan/Leefstijl/>.

Orozco, L.J., Buchleitner, A.M., Gimenez-Perez, G., Roqué i Figuls, M., Richter, B., & Mauricio, D. (2008). Exercise or exercise and diet for preventing type 2 diabetes mellitus (review).

Pedersen, B.K., & Saltin, B. (2015). Exercise as medicine: evidence for prescribing exercise as therapy in 26 different chronic diseases. *Scandinavian journal of medicine & science in sports* 25 (pp. 1-75)

Poel, H. van der (2018). Visiedocument sport stimuleert!: naar een optimale inzet van uw sportkapitaal. Den Haag: Vereniging Sport en Gemeenten.

Poel, van der., Hoeijmakers, R., Pulles, I., Tiessen-Raaphorst, A. (2018). *Rapportage sport 2018*. Den Haag/Utrecht: Sociaal en Cultureel Planbureau/Mulier Instituut.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). (2018). *Leefstijl. Hoe (on)gezond leven we in de toekomst?* Opgehaald op 12 april 2019, van: <https://www.vtv2018.nl/leefstijl>.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). (2019). *Zitgedrag. Trend in de toekomst*. Opgehaald op 12 april 2019, van: <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/toekomstverkenning/trendscenario/zitgedrag>.

Zoon, L. (2017). Sport(para)medicus is neurologisch bezig! (Te) veel bewegen en de hersenen – prof. Erik Scherder over sporten, connectiviteit en topcognitieve functies. Opgehaald op 12 april 2019, van: <https://www.sportengeneeskunde.nl/artikelen/1528-sport-para-medicus-is-neurologisch-bezig-te-veel-bewegen-en-de-hersenen-prof-erik-scherder-over-sporten-connectiviteit-en-topcognitieve-functies.html>.